

MEGKAPTÁK A „PIROS NYAKKENDŐT”

Alapi Sándorné Geczko Erzsébet bátyja és sógora kivégzéséről

„Olyan nagy csapás ért bennünket, amikor aput kivégezték, hogy el se lehet mondani... Csak arra emlékszem, hogy anyu sírt meg sírt, meg hogy nincs apu, nincs apu... Hatéves voltam... A gyerek nem tudja felfogni, mi miért van... Geczko nagymama azután már le se tette a fekete gyászt. Olyan jó gyerek volt, de olyan jó, úgy szerettük, mondogatta mindig... Anyu szerint is jó ember volt... Ha apu meglátta egy lyukas cipőben, mindjárt kedveskedett neki, anyukám vegyél egy újat magadnak, és adta érte a pénzt... Mi, a gyerekek, a család nem tudtuk aput elfelejteni... Amikor rosszak voltunk, vagyis... hát amikor anyunak nem tetszett a viselkedésünk, mindig azt mondta, apátok ezt nem engedné meg... Hogy aztán úgy lett volna-e, vagy sem, ki tudja?” (Sidi Lászlóné született Geczko Éva emlékezett így 2000 nyarán édesapjára, a kivégzett Geczko Istvánra. Sidiné két gyermek édesanyja, betanított munkásként kereste a kenyerét, a rendszer-váltás kezdetén hosszú ideig munka nélkül őrlődött.)

*

Reménytelen, forró és véres ősz volt... Felejthetetlen. Pedig mennyien tanácsolják: felejtenünk kellene, nem beszélni az akkor történelekről!

No de el lehet-e (egyáltalán el kell-e) felejtenünk a gerinc-egyenesítő, szép napokat? Egy olyan jövőbe mutató eseménysorozatot, mint amilyen az 1956-os forradalom és szabadságharc volt, amely a társadalom páratlan összeforrottságát és egységét teremtette meg, valóságosan és legendásan is, amelyhez, talán éppen ezért, annyira mély ambivalens érzések, súlyos vonzalmak és taszítások kapcsolódnak az amnéziára különben is hajlamos magyar társadalomban.

Akit a forradalom és szabadságharc leverése tartott meg a posztján vagy emelt pozícióba, az – utódaival egyetemben – évtizedeken keresztül élvezte, részben élvezi még ma is, szerepvállalása előnyeit, például az olcsón kapott, jó helyen fekvő, vagy nagy lakást, a balatoni telket, a szocialista üzemek vagyonából összeügyeskedett víkendházat, a kiemelt fizetésből következő

magas nyugdíjat. Míg az, aki a forradalomban harcolt, vagy leverése után akár csak szóban is kiállt mellette, az évtizedeken keresztül homlokán hordozta – szintén családjára rávetülően – a Júdás-bélyeget, a kitzasztottságból eredő lenézettséget és szegénységet. Jóllehet a rendszerváltozás némiképp változtatott ezen a helyzeten, de az állami jóvátétel csupán enyhe nyugtatót jelenthet a megtorlás okozta idegbajra, hogy egyéb károsodásokat ne említsek.

Mondják, szintúgy nem kevesen: ma is az él jól, akinek a pártállami időkből is jól ment – és ezt a vér nélküli forradalom következményeként magyarázzák. Bizonyára így igaz, merthogy a történelem sokszor űz furcsa játékokat az emberekkel, legfőképpen azokkal, akiket kisember címke alatt terelnek egy csoportba, miközben a haszonélvezők, az úgynevezett nagyok rendszerint mossák kezeiket. (A kép a Bibliából ismerős.)

Mit tehet a krónikás a „kisember” igazáért, tágabban véve, a társadalmi igazságosságért és békéért?

„Csak” annyit, hogy felszabadítja a hallgatás börtönébe zárt emlékezetet, és megírja történetét úgy, ahogyan átélte azt.

*

„Négy halálos ítéletet és egy 15 évig tartó börtönbüntetést hozott a stárióális bíróság a Nógrád megyei hídrobbantók és fegyverrejtegetők ügyében – adta hírül a *Nógrádi Népiújság* 1957 májusának közepén. A tudósítás így folytatódik: „Öten ültek a vádlottak padján. Öten, szemlesütve az októberben még örömittas »nagy magyarok« közül... A december 8-i salgótarjáni ellenforradalmi megmozdulás hatására Geczko és Kiss felrobbantottak egy Hatvan és Salgótarján közötti vasúti hidat, melyhez 10 kilogramm robbanóanyagot használtak fel, a megmaradt 25 kilogrammot pedig Geczko házában pincéjében rejtették el Pásztón. A bűncselekmény szervezője, Alapi rendszeresen hallgatta a Szabad Európa adót és mélységesen szégyellte uszítói előtt, hogy immár december havát mutatja a naptár, s ő és bandája még mindig nem vette ki részét »hazafiúik« kötelességéből... A bíró kérdésére: vajon eszébe jutott-e, mennyi áldozata lehetett volna tettének, ha idejében ki nem tudódik az eset, »nem«-mel felelt. Hogyan is juthatott volna eszébe, hiszen az ő felesége és gyermekei otthon voltak, más élete pedig mit sem számított neki... Hídrobbantásunkkal csupán az volt a célunk, mondta Alapi, hogy megakadályozzuk a diákok deportálását Oroszországba. Valódi céljuk viszont az volt, hogy feltartóztassák a gyárakba igyekvő dolgozókat, s megbénítsák a vasúti teherforgalmat... Geczko és Alapi megtévesztett embereknek mondták magukat többször. Nem... aljas terveik voltak későbbi időkre nézve.”

Negyven évvel később a történetek egy részét már a valóságnak megfelelően foglalja össze az 1956-os Intézet kézikönyvének harmadik, *Megtorlás és emlékezés* című 1996-ban kiadott kötete. Geczko Istvánról írják: „A forradalom idején folyamatosan dolgozott: a pásztói tejüzemből szállította a termékeket a salgótarjáni üzletbe. December 4-én társaival robbanóanyagot szerzett a mátraszőlősi kőbányából, hogy a Pásztó és Szurdokpüspöki közötti vasúti hidat felrobbantva megakadályozzák a felkelésben részt vevőeknek a Szovjetunióba hurcolását. A salgótarjáni sortűz után követően hajtották végre az akciót, részben a sortűz elleni tiltakozásul. A robbantás következtében a híd tartóoszlopai a használhatatlanságig megrongálódtak. Értesítette a pályamestert, nehogy az vonatot engedjen erre a szakaszra, és ott katasztrófa következzen be. 1957. április 23-án házkutatást tartottak a lakásán, melynek során megtalálták a fel nem használt robbanóanyagot, azonnal le is tartóztatták.”

Alapi Lászlóról azt tudhatjuk meg a könyvből, hogy Geczko István kocsikísérője volt, ő javasolta a robbanóanyagok beszerzését, szemtanúja volt a salgótarjáni vérengzésnek és ott egy kislány halálának, s felesége kérésére maradt otthon és nem ment el hidat robbantani; mindennek dacára a statáriális bíróság őt tekintette a szabotázsakció szellemi irányítójának.

A Budapesti Katonai Bíróság Kiss István Gábor hadnagy százados vezette tanácsa az 1957. május 6-án megtartott statáriális tárgyaláson robbanóanyaggal való visszaélés vádjával halálra ítélte Geczko Istvánt (Pásztó, 1926. szeptember 4.) és Alapi Lászlót (Pásztó, 1920. december 10.), s minthogy kegyelmi kérvényüket néhány perccel később elutasították, a tárgyalásról azonnal a vesztőhelyre vitték őket. Ugyancsak kötéltáji halálra ítélték a negyedrendű Kiss Antal vádlottat és az ötödrendű vádlott Tóth Miklóst, nekik azonban a kegyelmi tanácsá átalakult hadbírószobai tanács megkegyelmezett. Kelemen Károly harmadrendű vádlott 15 év börtönbüntetést kapott. Az életben hagyottak az 1963-as, úgynevezett ENSZ-amnesztiával szabadultak.

*

Hogyan élte át a tragédiát Geczko István családja?

Erről részletesen húga, Geczko Erzsébet beszélt, aki egyúttal a másik „piros nyakkendő”, Alapi László öccsének, Sándornak az özvegye, a pásztói Bűgében lakik, és a salgótarjáni vásárcsarnok egyik legrégebbi és legismertebb őstermelő zöldségárusa. Mondataim elsősorban stilisztikai szempontból változtattam, mert nagyon ízesen és jellemzően beszél.

„Hárman voltunk testvérek, két lány és egy fiú. Pista volt a legidősebb, én meg a legfiatalabb. Parasztok voltunk. Apámnak volt földje, tehene, lova,

szóval mindenféle állatot tartottunk. Igazi gazdaságot vezettünk. Aztán jött a beadások ideje, tönkrementünk. Annyi beadást kértek, tojást, húst, terményt, mindent... Apámnak annyi gabonát kellett beszállítani az államnak, hogy nekünk alig maradt a hombárban... Mikor is volt az a piszok világ?... Segítsen már!... Amikor jött a téeszésítés... A szüleinket behajtották a téeszbe... Mindenkit behajtottak. Nem is tudom, hány nap, hány éjszaka voltak lecsukva apám, meg a többi paraszt a rendőrségen. Jól összeverték őket. Nem is tudom, hányszor kiabálta a mikrofon (valójában az utcákban elhelyezett, rendszerint a községi tanácsházákról vezérelt hangszórókra gondol – *a szerző*): Geczko Jóska, Lőrök Miska, Alapi Pista... meggondol-tad-e, beléptek-e a téeszcsébe?... Az egyik mikrofon ott kiabált éppen a házuk előtt, szegény apám meg bújt, ahova tudott. De megtalálták, össze-szedtek a portáról mindent, kocsirudat, szerszámot, ami csak a kezük elé került, elvittek... Akkor aztán beálltunk a téeszbe. Én húsz forintért kapál-tam egy nap. Apám fogatos volt, a saját lovával dolgozott...

Pistánk sofőr volt a tejüzemben. Laci, a sógorom a rakodója, egy kocsi-val jártak... Ahogy én tudom, annak a dolognak a résztvevői, a többiek is mind sofőrök meg kocsikísérők voltak, valamelyikük a szőlősi kőbányában dolgozott... Beszélték akkoriban, hogy a diákokat az oroszok viszik ki Szi-bériába... Hogy ezek aztán mit eszeltek ki, mit nem, mi, a család arról nem tudtunk semmit. Elég az hozzá, hogy annyi történt, hogy robbanóanyagot loptak, öten, a kőbányából, a hozzávaló gyújtózsínórral együtt. A testvéremnek az autójára, a tejeskocsira tették fel, úgy hozták el. A robbanóanya-got aztán betették a testvérem félig kész házának a pincéjébe, a gyújtózsí-nórt meg a Körte Miki felesége retiküljébe dugták... De ezt mi akkor, mondom még egyszer, nem tudtuk, egyik szülő se... Úgy tudódott ki, hogy a kőbánya éjjeliőre felismerte a testvéremet a pásztói Tüzépen. Mert Pistá-nak az arcán, a szája mellett volt egy vágás, egy forradás, amit még gyerek-korában szerzett. Erről ismerte fel az éjjeliőr, aki feljelentette őket...

Én április elején találkoztam utoljára a testvéremmel... Miért tudok rá így emlékezni? Megmondom. Kislibát vettünk, a patkány meg megette... Nagyon sírtam... Akkor már asszony voltam... A testvérem jött be hozzánk a házba, kockás ing volt rajta, csizmanadrág... Hogy az érezte-e, vagy sem, hogy nem látjuk többet egymást, nem tudom, de akkor úgy összecsókolgatott. Ne sírjál a libáért, mondta... Nagyon jó testvér volt. Ha most ő élne... nekem nem len-ne... mert nekem uram nincs... Ő engemet nem hagyott volna soha... (Köz-ben pityergősre változott a hangja.) ...mi neveltük fel a gyerekeit...

Egy darabig Salgótarjánban tartották a testvéreméket a rendőrségen, az-tán Pestre vitték. Két hét alatt zajlott le minden. Édesanyámék ott voltak a

kétnapos tárgyaláson, én itthon a gyerekekre vigyáztam. Az ügyész azt mondta, hogy mind az öt ember egyformán bűnös, mind az öt embernek egyforma büntetés jár. Az ügyvéd, mert azt is fogadtunk, nem vette el a pénzt a szüleimtől, mert amíg nem tudja az ítéletet, addig nem teheti, így mesélték édesanyámék. Mert itt – tette még hozzá az ügyvéd – más is van a dologban, nem csak a robbantás... Mi ugyanis kuláknak vagyunk minősítve.

Az első tárgyalási napon a testvérem kikéredzkedett a WC-re, kiment az örrel, anyu meg utánuk. Pistánk édesanyám nyakába borult: Meg kell halnunk, édesanyám! – mondta. Magukat csak arra kérem, hogy a gyerekeket ne hagyják el, mert bennünket biztosan felakasztanak.

És úgy is lett...

Ha három perccel később akasztják őket, szabadok... Nekünk azt mondták, hogy kik, azt már nem tudom, de nem hivatalosan, az biztos, hogy a bíróságtól érkezett a börtönbe egy papír, de az ítélet-végrehajtás után három perccel, ami szerint nem szabad lett volna őket felakasztani. (Ez bizonyára a családi legendárium része, melyet a fájdalom táplált, de Geczkó Bözsi – ismerősei így nevezik – szilárdan hisz benne – *a szerző*.) De siettek az akasztással, hogy Nógrád megye megrendüljön tőle... A tárgyalás után rögtön vitték őket a vesztőhelyre. Anyuék őket már nem is láthatták. Csak álltak ott földbe gyökerezve. Kegyelemben reménykedtek. Nemsokára azonban odament hozzájuk a Körte Miki ügyvédje, és csak annyit mondott: ez meg ez... ő mondta a neveket... tegyék össze a két kezüket, hogy életfogytiglant kaptak, mert az Alapi meg a Geczkó a fellebbezés után is kötelelet. No akkor aztán sivalkodni kezdtek az emberek, anyámat alig bírták kihúzni a teremből. Végül csak az egyik katona szavára hallgatott, nagyon rendes volt, valami teremőr féle: Nénikém, én nagyon sajnálom magát, mert engem is anya szült, de azonnal tessenek elhagyni a helyiséget, mert később még rosszabb lesz...

Anyám 49 éves volt akkor. Örökké bús asszony maradt. Leütött fővel járt, senkire nem tudott nézni. Egy évig nem ment ki az utcára se. Semmi nem érdekelt. Csak azt kiabálta folyton: Pista! Fiam! Pista! Fiam! Majdnem belezavarodott. Meg akart halni. Éjszakának idején állandóan ment volna, hogy megöli magát... Velem lakott, amíg teljesen észhez nem jött. Anyu, arra is gondoljon, hogy itt maradtak a gyerekek; nincsen apjuk, velük mi lesz. Állandóan ezt mondogattuk neki, így tudtuk aztán anyánkat valahogy rendbe hozni. Hetvenhárom évesen halt meg... Apu meg teljesen elsorvadt a teher alatt. Ráadásul megfázott a hideg téesz-istállóban, tüdőgyulladást kapott. Amikor kórházba vitettük, azt kérdezte az orvos: Tessék mondani, mi történt a családban, olyan nagy fájdalom, ami miatt a Geczkó bácsi egész

belső része sír... Elküldték később Gárdonyba is, a tudószanatóriumba. Másfél évig volt ott, majd leszázalékolták. Hetvenhárom évesen halt meg ő is...

Az ügyvéd azt tanácsolta anyuénak, próbálkozzanak aláírásokat gyűjteni a faluban, hogy ne végezzék ki a testvéreméket. Meg is mondta, kihez menjünk... M.-hez. (Ő kimondja a nevet, mégsem írom le, mert él még, és nem sikerült vele kapcsolatot kialakítanom. Pásztó egyik legismertebb kereskedelmi vezetőjeként ment nyugdíjba – *a szerző.*) Ő volt Pásztó piszkos kommunistája... Meg a Krizsanyikné... Ezek a tárgyalás előtt az egyik este gyűlést tartottak, abban a házban, ahol a bútorbolt van. Onnan tudjuk ezt, hogy, az ügyvéd tanácsát megfogadva, az uram meg az egyik unokatestvérem is elment, aki belépett a kommunisták közé. Ott állt a ház előtt egy rendőr, az uram katonacimborája volt, az megmondta nekik, ne is keressék M.-et, mert úgysem találják, most éppen titkos gyűlésen vannak, aláírást gyűjtenek ők is, azért, hogy akasszák fel a testvéreméket. A piszkok! Huszonöt emberrel alá is írták, hogy Pásztó lakossága azt követeli, akasszák fel a hidrobbantókat... Nemsokára aztán, amikor az említett kommunista rokon beférközött M.-hez, azzal jött vissza, hogy nincs kegyelem, a testvéremék megkapják a piros nyakkendőt. Így mondta, ezekkel a szavakkal... Volt nekünk egy ismerősünk akkor az aszódi katonaságnál, egy Demkó nevezetű őrnagy, még ahhoz is leutaztunk, de ő azt mondta, már késő, nem tud segíteni: kulákoknak nyilvánították a testvéreméket, és M.-ék azt akarják, hogy akasszák fel őket...

Hogy kik akarták ezt, kik írtak alá a titkos gyűlésen, azt csak a rendszer-váltás után tudtuk meg. Lakott ugyanis az utcánkban egy piszok ember, aki ott volt a gyűlésen, és amikor felvágta az ereit, a Jóisten nem hagyta addig meghalni, míg ki nem kiabálta: »Istenem, nem bántott engem a Geczko gyerek, meg az Alapi gyerek soha, mért tettem én, hogy az aláírásomat adtam.« Kikiabálta aztán a többi aláíró nevét is. Így tudtuk meg, kik voltak jelen a gyűlésen; vagy 25–27 ember... Egy pesti ügyvéd, a nevét bizony már meg nem mondom, utánanézett a papíroknak, és ugyanazokat a neveket említette, amiket az a piszok kiabált. Az utolsó közülük most döglött meg egy hónapja, csak M. él, az a mocsok...

Krizsanyikné, mikor kijött a téeszbe, rendszerint odaköszönt nekem, nem fogadtam. Geczko lány, tán haragszol rám? Nem osztottam kártyát, Ilka néni, mondtam neki, semmi közünk egymáshoz. A nagynénimet meg azzal traktálta, hogy: »Marcsóka, én ott voltam, amikor a testvéred fiát felakasztották; úgy képzeld el, az Alapi gyerek nem kért kegyelmet, csak azt hajtogatta, én az orosz fronton harcoltam, ott is ember voltam, piszkos kommunisták, most pedig a hazámért halok meg, de rátok is rátok kerül a sor...« Az én

testvéremről csak annyit mondott: »...a Geczko gyereket lehetett sajnálni, sírt, hogy hagyják meg az életét, mert három apró gyereke van...« Lacit biztosan akasztották. Hogy az én testvéremet aztán akasztották-e, vagy csak úgy csináltak, azt nem tudom, de, ha igaz, amit a piszkos Krizsanyikné mondott, hogy rohadjon el az íz, megvakult, megverte a Jóisten, akkor szerintem ő már meghalt az akasztás előtt: megszakadt a szíve... Krizsanyikné egyszer felhívatta magához anyámat is, mert valami kommunista főnök lett belőle: »Geczkoné, segíték hazahozni a fiad« – de anyám csak annyit mondott neki: »Ne hozassa maga haza az én fiamat, majd hazahozatom én, ha eljött az ideje.«

Rettenetes bánatunk volt. Azt elmondani nem lehet, azt csak érezni lehet. A két családnak nem volt szabad egymással beszélni...

Az akasztás után anyámék felmentek a ruhákért, odaadták. Elmentek a temetőbe, hogy megkeressék a testvéremet meg a sógoromat. Ott van a börtönnél. A 275-ös parcellára emlékszem, így utólag, még amikor exhumálták őket... De kapcsolja ki a magnót, ezt nem akarom rámondani... Szóval, anyám lefizetett négy sírásót, és míg kettő dolgozott, kettő megfigyelt, megnézték a sírt. Egy métert se kellett ásni, ott volt a Laci, piros kockás ingben, Pista meg egy kicsit mellette és lejjebb. Laci magas ember volt, a testvérem a füléig érhetett. 1992-ben hoztuk haza mind a kettőjüket. Exhumálás után a csontokat zsákba varrták, abban tettük be a koporsóba. A testvérem gyerekkorában eltörte a lábát, a lábszárcsontján meg lehetett látni a forradást. Most a Szentlélek temetőben nyugszanak mind a ketten. Közel vannak egymáshoz. Lacit rátették az anyósomra, Pista anyuval van. Megemlékezésükre koszorúzni szokták őket.

Én nem féltem akkor sem, meg most sem. Én nem ártottam senkinek. Kevés emberhez szóltam, megválogattam. A mi szánkból nem jött ki semmi... Csak a lányom óvott most is, amikor elmondtam neki, hogy beszélgetek magával, mesélem a család bánatát. Jaj, csak valami bajotok ne legyen, ha már eddig megúsztátok!...

A kivégzés után két hónappal ott termelt nálunk egy ember azzal a hírral, hogy élnek a testvéremék. Anyu rögtön kizavarta: »Menjen innen, jó ember, nekünk nincs szükségünk ilyen piszkos szövegekre.« Hogy aztán ki volt ez, mit akart valójában...? Azóta se láttuk...

A sógornőmet nem vették fel sehhol munkába, csak sok idő múlva a vasúthoz, jegyvizsgálónak. A kisgyereket mi neveltük, héthónapos korától, Klárka négyéves, Évike hatéves volt. Pityut kiiskoláztattuk, nyomdász lett, Klárka ápolónő, Évike nem ment tovább a nyolc osztálynál...

Ott voltunk mi is a Nagy Imre-temetésen, 1989-ben. Megható volt. Annyi kivégzett nevét olvasták fel, hogy örület. Azt mondja nekem közben

a gyerek: »Keresztanyám, aztán nehogy rosszul legyen! – Pityukám, édes gyerekem, én nagyon tartom magam« – mondtam. Nagyon rítt mindenki. Fiam! Édesapám! Ez hallatszott mindenfelől. Az a rengeteg ember ott. Már harmadszor mondta be a mikrofon, hogy Geczko István, amikor a gyerek elájult. »Pityu, Pityu! – szólongattam –, aranyos fiam, nehogy valami bajod legyen; elvisz a mentő, aztán meg se találunk...« Mert annyi ember volt ott, oda csak papírral lehetett bemenni... Klárka adott aztán neki gyógyszert...

Hát ez történt a családdunkkal!... A mai napig siratjuk a testvéreméket. Pista 31 éves volt. Felejthetetlen. Elvenni egy ember életét, mikor egyetlen halált sem okozott?!... Nem vagyok irigy, nem vagyok, de fáj, hogy azok... (Nem fejezi be a mondatot, én pedig nem erőltetem – *a szerző.*) Megmondom, úgy, ahogy van: azért csinálták, mert kuláknak nyilvánítottak bennünket, meg azért, hogy Nógrád megye megrendüljön, hogy féljenek az emberek.”

*

Az 1956-os forradalom és szabadságharc történetéről ma már sokat tudunk, ám közel sem eleget. Nincs tudományosan feldolgozva a pásztói híd-robbantók pere sem. A történészek még ma sem tárhatták fel részletesen, amit a Geczko-perben például tagadott a hatalom, és még sokáig ostobaságnak minősítettek, hogy magyar szabadságharcosokat, egyetemistákat, főiskolásokat hurcoltak ki a „testvéri” Szovjetunióba, ki tudja, miért, ahol aztán nyomuk veszett. Voltak, nincsenek...

A megtorlás idején, 1956. december közepe és 1961 augusztusa között 229 emberen hajtották végre a halálos ítéletet, lövéssel és – zömében – bitóra húzással. Arról nincs pontos ismeretünk, hogy bírói ítélet nélkül hány embert végeztek ki, tartottak fogva, vagy hurcoltak meg valamiképpen. Ezt pontosan nem is fogjuk megtudni már soha. A korabeli statisztikák nem a valóságot tükrözik, meg aztán több ízben és tudatosan tüntettek el iratokat is.

Nógrád megyéből négy személyt végeztek ki: a pásztói Alapi Lászlót és Geczko Istvánt, a kazári születésű, de akkor Salgótarjában dolgozó Magyar Zoltánt és az arisztokrata származású, rétsági páncélos tisztet, Pálinkás (Pallavicini) Antalt. Két forradalmi vezetőt – az acélgyári Hadady Rudolfot és a szintén acélgyári Hargitai Lajost, aki mérnök és tanár volt egy személyben – a pufajkás karhatalmisták kínoztak meg és vertek össze szinte a felismerhetetlenségig, majd lőttek le a hügyagi Ipoly-parton.

Alapos munkát végzett a hatalom – olvashatjuk a *Magyar Nemzet* 1997. június 16-i számában Szakolczai Attila történész tájékoztatójában, amely a bosszúállás áldozatairól szól. A legleleplezőbb, a legaljasabb kivégzések közül válogat. Említi a legfiatalabb mártírt: Mansfeld Pétert, akivel megváratták a

nagykorúságát, és tizenegy nappal 18-ik születésnapja után, a „dicsőséges Magyar Tanácsköztársaság” évfordulóján felakasztották. A legidősebb kivégzett 1891-ben született; Szörtsey István 1919-ben a tanácsköztársaság vöröskatonájaként szolgált, 1944–45-ben a mauthauseni náci koncentrációs táborban raboskodott. Angyal István Auschwitz gázkamráit élte túl, kommunista lett, 1956 őszén forradalmár szabadságharcos, ezért a szovjet fegyverekkel újrászervezett proletárdiktatúra neki sem kegyelmezett. Iskolát nem látott, analfabéta cigány vándorkisiparos volt Kolompár Mátyás, a klasszika-filológia ígéretének számított Brusznai Árpád tanár. Kivégezték a 26 éves Havrila Béláné Sticker Katalint, aki a Kádár-kormány amnesztiát ígérő szirénhangjaira tért haza Svájc-ból. Kóte Sörös József harmadik gyermeke már a letartóztatása után született, először és utoljára a siralomházban látta. Egy napon fosztották meg életétől az apát és fiát: Sente Károlyt és Sente Istvánt. Szintén egy napon áldozták életüket a Batonai testvérek, László és István. Kósa Pált öngyilkossági kísérletéből állították talpra, hogy aztán március 15-én, vasárnap, a magyar nemzet ünnepén hóhérekre adhassák. Az utolsó kivégzett Nickelsburg László volt; története mintegy összegzése a törvénytelenségnek és jogtiprásnak: Bécsből tért haza, letartóztatták, majd elengedték, megpróbálták beszervezni besúgónak, nem sikerült, ezért életfogytiglani börtönre ítélték, de végül meggondolták magukat, pótnyomozást rendeltek el, és háromévi váci raboskodás után, az új perben kötelelet akasztották a nyakába.

Geczko István egyszer már nagy bajba került: 1953-ban hatósági közeg elleni erőszakért – mert alaposan eltángálta a basáskodó beszolgáltatási végrehajtót – öthónapos börtönbüntetést kapott. A rögtönítélő bíróság, bizonyára e régi ügyre is emlékezve, nem ajánlotta kegyelemre, és döntése után nyomban, délelőtt 11 óra 37 perckor végrehajtották rajta a halálos ítéletet. Geczko a Kövicses-patak Pásztó melletti vasúti hídját 1956. december 8-án este fél 11-kor robbantotta fel Kiss Antallal, de a robbanás csak a tartóoszlopokat rongálta meg, s a helyreállítás után december 10-én 14 órakor a hídon elindulhatott a forgalom. Alapi László nem vett részt az akcióban, ennek ellenére a kegyelmi tanácsá átvedlett bíróság nem tartotta méltónak a kegyelemre, ezért 11 óra 40 perckor őt is kivégezték.

Így működött a magyar szocialista igazságszolgáltatás... az 1956-os forradalom és szabadságharc után. Az ítélszékeket a nép bíróságának nevezték, és a népköztársaság nevében hozták ítéleteiket, valójában azonban szűk kommunista-internacionalista csoportérdekek alapján, előre kitervelt koncepció szerint. A kivégzettek döntő többsége munkás és paraszt, másképpen kétkezi dolgozó volt. Ez a megállapítás ráillik a bebörtönzöttekre és az internáltakra is.